

Handvatten voor het maken van oefenmateriaal Kijk- en luistertoetsen Nederlands bovenbouw havo/vwo

Stichting Cito heeft op deze webpagina vier voorbeelden gepubliceerd van kijk- en luistertoetsen Nederlands voor bovenbouw havo/vwo. Deze toetsen kunnen bijvoorbeeld worden ingezet als onderdeel van schoolexamens. Wil je eerst wat meer oefenen, maar ontbreekt het je aan materiaal? Hieronder vind je aanwijzingen en richtlijnen die jou hierbij verder kunnen helpen.

0 Zorg ervoor dat er consensus is binnen de vaksectie van uw school. Zeker wanneer luisteren een nieuw onderdeel wordt van het curriculum en van de schoolexamens - en dus in het PTA opgenomen moet worden – is het van belang dat alle betrokkenen op uw school achter die beslissing staan.

1 Zoek een of meer geschikte videofragmenten. Met name de fragmenten die te vinden zijn op de Universiteit van Nederland vinden wij erg geschikt, omdat ze afkomstig zijn uit de academische wereld waar je leerlingen na het examen veelal terecht zullen komen. De fragmenten van de Universiteit van Nederland zijn verzorgd door docenten van universiteiten en hogescholen en ze lijken - afgezien van de lengte – op wat eerstejaars studenten kunnen verwachten.

NB1 Het is handig om direct meerdere fragmenten te selecteren; op die manier kan de vaksectie ook echt kiezen. Bovendien kan het handig zijn om tegelijkertijd twee video's te gaan bevragen, zodat er paralleltoetsen ontstaan die bij bijvoorbeeld herkansers gebruikt kunnen worden. Tot slot: het is te overwegen om een toets uit twee videofragmenten te laten bestaan, zodat er binnen de toets wat spreiding in onderwerpskeuze zit en er meer vragen kunnen worden gesteld; dat laatste leidt doorgaans tot een hogere toetsbetrouwbaarheid.

NB2 Let er bij het selecteren van de fragmenten op dat er enige spreiding zit in onderwerp en vakgebied. Liefst hebben we videofragmenten over onderwerpen waar de leerlingen niet veel van weten, maar die wel aansluiten bij hun voorkennis én die de interesse kunnen wekken bij de leerlingen. Een voorbeeld daarvan in het door Cito gepubliceerde materiaal is het filmpje over onderzoek naar de manier waarop de politie leugenaars kan ontmaskeren.

2 Laat de deelnemende docenten de belangrijkste zaken uit de gekozen filmpjes noteren. Pas als er overeenstemming is over wat het meest van belang is in een videofragment, kunnen er vragen worden opgesteld of de instructies voor een geleide samenvatting op papier worden gezet. Bespreek daarom na afloop van het bekijken van een videofragment wat ieder van de docenten 'eruit heeft gehaald'.

3 Beslis of er een toets met vragen of een (geleide) samenvatting zal worden gemaakt. Voor een toets met vragen is het nodig dat er een vraag wordt opgesteld over elk belangrijk aspect dat bij punt 2 genoemd is; noteer ook het antwoord dat op de vraag wordt verwacht. Voor een (geleide) samenvatting is het nodig dat de deelnemende docenten eerst zelf een goede samenvatting opstellen. Bij een geleide samenvatting horen aanwijzingen voor de leerlingen, zodat die weten welke aspecten in hun samenvatting aan de orde moeten komen. De kunst daarbij is - net als bij het vragen stellen overigens - om aan te duiden wat er van de leerling wordt verwacht zonder het beoogde antwoord al prijs te geven.

NB Denk eraan om te bepalen hoeveel scorepunten er kunnen worden gehaald per (deel)antwoord op elke vraag en per inhoudelijk element in de samenvatting.

4 Ga de toets definitief vorm geven. Nadat er overeenstemming is over de vragen inclusief de antwoorden, of over de samenvatting en de aansturing daarbij voor de leerlingen, is het tijd om de toets definitief vorm te geven. Let daarbij op de volgende zaken:

- Zorg ervoor dat de belangrijke zaken van de video worden bevraagd.
- Zorg ervoor dat de vragen of de samenvattingsopdracht duidelijk én eenduidig zijn, zodat er in elk geval bij de docenten geen misverstand is over wat het juiste antwoord is.
- Maak een puntenverdeling. Per verwacht antwoordelement moet duidelijk zijn hoeveel punten er moeten worden toegekend.
- Maak aan de leerlingen duidelijk of ook andere zaken invloed hebben bij het cijfer, bijvoorbeeld fouten in spelling, in zinsbouw of gebrek aan samenhang in de samenvatting; geef aan hoeveel punten daarmee gemoeid zijn.

5 Na afname worden de leerlingwerken liefst door twee docenten afzonderlijk nagekeken. Daarvoor is het handig een eenduidig antwoordmodel beschikbaar te hebben; als het goed is, heb je dat in stap 3 al vastgelegd of in elk geval in detail voorbereid.

6 Oefenmateriaal verdient nabespreking in de klas. Leerlingen leren het meest van feedback op eigen werk. In dit geval kan die feedback goed klassikaal worden gegeven - zeker als je tijdens het nakijken van het leerlingwerk al notities hebt gemaakt over wat er goed ging en wat duidelijk niet begrepen werd.

NB Het valt te overwegen om de leerlingen duidelijk te maken dat zij – als ze na het examen kiezen voor een vervolgopleiding – inhoudelijk vergelijkbare luistertaken kunnen verwachten die echter een lengte van twee keer drie kwartier hebben. Deze overweging kan ook dienen als argument binnen de sectie en de school om luistervaardigheid expliciet aandacht te geven in het curriculum voor het schoolvak Nederlands.

Stichting Cito, Centrale Toetsen en Examens – Handvatten voor het maken van oefenmateriaal kijk- en luistertoetsen Nederlands havo/vwo